

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA KŘIK ZE SODOMY

Alžběta Moravcová

Plzeň 2018

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

**Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace Grafika
Specializace Ilustrace Grafika**

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA KŘÍK ZE SODOMY

Alžběta Moravcová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....
Podpis autora

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu ateliéru Ilustrace a grafiky, panu prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi, za trpělivost, čas, pomoc a odborné rady jak při vedení mé bakalářské práce, tak i během tří let mého bakalářského studia.

Také bych ráda poděkovala panu Mga. Mgr. Bedřichu Kocmanovi a Markétě Knorové za pomoc při tisku litografií a panu Mga. Ismailu Saidovi za rady týkající se knihtisku.

Obsah

1) Mé dosavadní dílo v kontextu specializace	1
2) Téma a důvod jeho volby	3
3) Cíl práce	5
4) Proces přípravy.....	6
4) a) Biblický příběh O Sodomě a Gomoře	6
4) b) Rozebrání textu	7
5) Proces tvorby.....	11
5) a) Koncepce podoby knihy	11
5) b) Text	12
5) c) Ilustrace.....	14
5) d) Kompozice ilustrací	15
5) e) Popis díla	18
6) Technologická specifika	19
7) Příklad práce pro daný obor.....	20
8) Silné stránky	21
9) Slabé stránky	22
10) Seznam použitých zdrojů	23
10) a) Knižní a periodická literatura.....	23
10) b) Internetové zdroje	23
11) Resumé.....	24
12) Seznam příloh.....	26
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	28

Mějme hromadu písku. Uebereme-li z ní jedno zrnko, máme stále hromadu. Uebereme-li další, máme stále hromadu. Takto můžeme pokračovat... Budeme-li zrnka písku odebírat dostatečně dlouho, zůstanou před námi například dvě, nebo jen jedno zrnko. Je to stále hromada? A pokud ne, kdy nastala změna?

- Sorites¹

1) Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Má bakalářská práce a shrnutí mého tříletého studia oboru ilustrace a grafiky je autorská kniha na téma biblického příběhu o zničení měst Sodomy a Gomory, kde ilustrace jsou vytvořeny technikou křídové litografie. V tomto doprovodném komentáři bych ráda vysvětlila svou koncepci této práce, proces tvorby a doplnila slovně to, co je v knize a ilustracích snad pouze naznačené.

Mou uměleckou specializací studia je ilustrace a grafika. Během doby, kdy jsem se tímto oborem zabývala, jsem měla možnost věnovat se různým technikám grafického umění (techniky reliéfní, šablonové, chemické i digitální) i soustavně se zabývat ilustrační tvorbou se všemi jejími specifiky a odlišností od volného umění. Tyto dvě větve mého studia jsem měla možnost rozvíjet ve vztahu vzájemnosti, tedy ve spojení ilustrace a grafiky, i v náhledu na tyto dva obory odděleně.

Při svém studiu jsem rozvíjela schopnost kresby, která ke grafickému výrazu samozřejmě patří, a nejrůznější aplikace grafických technik. Nejvíce si však cením toho, že jsem měla možnost se učit nahlížet na volnou tvorbu a ilustraci s ohledem na celek a cíl zamýšlené práce. Přejít od jednotlivých ilustrací ke knize jako k celistvému objektu. Přejít od pouhé citové tvorby

¹ BLECHA, Ivan. *Filosofie*. 4. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-147-0, s.152

k uvědomělé, jak s ohledem na vnitřní vztahy v samostatném obraze nebo v knize, tak i s ohledem na ilustrovaný text či to, co chci vyjádřit.

Na mou tvorbu před příchodem na Univerzitu a Fakultu designu a umění se dívám dnes velmi kriticky a nerada bych se jí v tomto textu zabývala. Zpětně na ni oceňuji snad pouze bezbřehé nadšení pro věc, které jsem si uchovala i pro vysokou školu.

Své tříleté studium na FDULS vidím jako stálý proces posunu. A to nejen ve smyslu od jedné klauzury k druhé, od jednoho k tématu k druhému, ale i jako plynulý rozvoj svého náhledu na obor grafiky, ilustrace.

Proto je pro mě teď těžké poukázat na nějakou konkrétní práci jako na tu jedinou, které si považuji nejvíc. V prvním semestru jsem se učila trpělivosti u studijní kresby zvířat, v druhém volné kresbě a systematické práci ilustrátora, ve třetím karikatuře a pochopení cizího textu, jeho následné použití pro tvorbu, ve čtvrtém schopnosti seskládat autorskou knihu a v pátém, na své zahraniční stáži, jinému pohledu na věci, které jsem měla zažité.

Nedovolím si shrnout všechny poznatky, které jsem během těchto semestrů získala, do jednoho pojmu, do jedné věty ve smyslu, že teď již zcela ovládám to a to. Jak jsem již řekla, vidím vše v životě jako plynoucí proces, takže rozhodně nemám dojem, že bych byla na konci čehokoliv, natož pak učení. Řeknu však, že všemu, čemu jsem se během svého studia věnovala, věnovala jsem se ráda.

1) a) **Téma a důvod jeho volby**

Zdalo se mi přirozené zvolit si jako téma bakalářské práce autorskou knihu s ilustracemi vytvořenými grafickou technikou, jelikož právě v autorské knize tohoto typu mi bylo umožněno spojit problematiku obou specializací. Obrazový doprovod textu sestavený do celku, kde rytmus jeho umístění je uvědomělý, zastupuje otázku ilustrace a litografie odkazuje na tvorbu grafickou, zvláště s přihlédnutím k tomu, že ilustruji spíše svou interpretaci biblických veršů nebo, abych se lépe vyjádřila, témata, která jsou v textu naznačena. Výsledek je tedy z hlediska uměleckého volnější, než kdybych ilustrovala doslovně. Této otázce se ovšem budu věnovat v dalších kapitolách tohoto textu.

Autorskou knihou jsem se také zabývala ve čtvrtém semestru a ilustrací zase v semestru druhém a třetím, čili jsem i v rámci této práce mohla čerpat se svých získaných zkušeností. Kniha Křik ze Sodomy také svou bibliofilskou koncepcí, kde využívám tradičních způsobů využívaných při tvorbě knih (křídová litografie, ručně sázený text a šitá vazba), odkazuje na potřebu znalosti řemesla v rámci umělecké tvorby, což je zvláště v oblasti grafiky nutností a na což jsem mnohdy při svém nadšení zapomínala.

Techniku litografie pro ilustrace jsem si vybrala z několika důvodů. Jednak křídová kresba na kámen je technika rozvíjena již od konce 18. století, takže svou tradičností a snad i konzervativností doplňuje téma biblického příběhu. (To je také jedna z příčin, proč jsem upustila od své původní myšlenky ilustrovat knihu fotografickým materiálem). Druhým důvodem je prostá skutečnost, že technika kamenotisku, potažmo chemického tisku obecně, vyhovuje výrazu mé dosavadní tvorby. Baví mě se zabývat kresbou

a volností jejího výraziva a kamenotisk mi umožňuje kreslit volně, aniž bych musela překonávat nějaké překážky (jako například odpor materiálu v linorytu či mědirytinách, suché jehle apod.) Třetí skutečností, která mě vedla k volbě litografie, je taková, že jsem se již vícekrát zabývala touto technikou – v třetím semestru v ilustracích knihy Křest sv. Vladimíra od K. Havlíčka Borovského, v předmětu kamenotisku v tomtéž semestru a na svém výjezdu v rámci programu Erasmus.

Volba biblického tématu mi také připadala přirozená, ale spíše z důvodů osobních. Když ponechám stranou otázku víry, kterou považuji za příliš soukromou a ne příliš důležitou k pochopení mé knihy, Bible svatá jako literární text mě zajímá již dlouhou dobu a zvláště v poslední době o ní dost přemýšlím. Při dosavadní práci jsem se vždy při ilustraci držela konkrétního textu, takže jsem zobrazovala postavy či prostředí přímo v textu uvedených. V této práci jsem se však chtěla od tohoto způsobu tvorby oprostít a vytvářet ilustrace spíše na téma implicitně přítomné v napsaném. Z této úvahy se pak Bible svatá přímo nabízí, protože v ní je každý verš nabitý mnoha významy a možnostmi různé interpretace. Proto také nakonec v knize rozebírám pouze 13 veršů, ač témata, která pro mě reprezentují, jsou ukázány napříč celým příběhem o Sodomě a Gomoře.

2) Cíl práce

Jako cíl práce jsem si tedy zvolila vytvoření autorské knihy, jež by byla schopna vyjádřit mou interpretaci biblického textu. Ráda bych se pokusila pracovat se vším, co jsem se v posledních třech letech naučila tak, aby co nejvíce charakteristik v knize bylo použito uvědoměle a se záměrem.

Ráda bych, aby právě ilustrace a zpracování tématu přinášelo něco nového, něco navíc k samotnému textu. Aby pouze nekopírovalo napsané, ale rozvíjelo naznačené.

3) Proces přípravy

3) a) Biblický příběh O Sodomě a Gomoře

K finální verzi toho, co budu zpracovávat v bakalářské práci, jsem se dostala poměrně oklikou. V předchozích semestrech jsem se zabývala karikaturou. Bavilo mě, musím sebekriticky přiznat, zobrazovat lidská neštěstí a utrpení a hodlala jsem se tomu věnovat i v této práci.

Bibli jako literární zdroj jsem však hodlala zapojit z příčin uvedených již dříve. Chtěla jsem se kriticky podívat na témata v Bibli obsažená, která jsou samozřejmě aktuální i dnes. Proto mě ze všech částí zaujala právě část o Sodomě a Gomoře, protože co se lépe kritizuje než hřích.

Také Starý zákon mi k takové kritice připadal příslušnější než Nový, protože, zvláště pak kniha Genesis, má pro mě v mnohém příběhovou formu, kde více než jinde v celém textu, jsou postavy chybné a omylné. I Bůh se zde zdá přístupnější než v novém, což je koneckonců vidět i na mnou vybraných verších. Abrahám v nich smlouvá s Bohem o lidských životech jako o položkách a přimlouvá se způsobem, jenž bych nazvala až mazaný. Hranici stále posunuje a Bůh ve smlouvání před Abrahamem (člověkem) ustupuje. Takováto atmosféra je karikatuře rozhodně přístupnější než v zákoně Novém.

V tento moment jsem však svou koncepci přehodnotila. Po opakované četbě zvoleného příběhu a výkladů k němu mě zaujalo téma zcela jiné než pouhá kritika člověka. Jednoduše jsem se sklonila před myšlenkově bohatým textem a v jeho světle mi náhle přišlo dost laciné a nepřesné pro mé nové náměty použít

karikaturu a zesměšnění. Formu jsem přizpůsobila své myšlence a tomu, co jsem vlastně nakonec chtěla sdělit.

Tím neříkám, že by mě karikatura přestala zajímat, to rozhodně ne. Možná se ke karikaturistickému zpracování biblického tématu vrátím ještě v budoucnosti a bude mi to činit potěšení. V tomto momentu mi však přišlo nevhodné a nepraktické.

3) b) Rozebrání textu

Ráda bych zde teď vysvětlila, jak jsem příběh Sodomy a Gomory interpretovala a jaké myšlenky jsem v ilustracích a celém projektování knihy sledovala.

V příběhu o zničení Sodomy a Gomory mě zaujalo téma množství a míry.

V textu je toto téma přímo pojmenované v části, kdy Abrahám smlouvá s Bohem o tom, zda by kvůli tolika a tolika spravedlivým ušetřil město. Myslím si však, že toto téma je přítomné napříč celým příběhem.

Hřeší-li jeden v Bibli, je napomenut/potrestán. (Adam a Eva, Kain, Ezau, bratři Jozefovi.). Zničení/smrt člověka se objevuje v instancích, kdy je právě překročena míra hříchu v jeho masovosti. V příběhu o potopě, klanění zlatému teleti. (Když uvažuji v rámci Starého zákona).

Otázka však je, v jakém smyslu je míra překročena. Je hřích sčítatelný? Nebo je to homogenní veličina? Jde o to, že v Sodomě a Gomoře hřeší hodně lidí, a proto je hříchu hodně, nebo hřích bují do velkých veličin právě proto, že prostředí davu je pro hřích příznačné?

V tematice množství a míry se nabízí ještě jeden vztah – vztah jednotlivce a skupiny. (Popřípadě jednotlivce a okolí či menšiny a většiny).

Lota přichází Andělé nacházejí hned, okamžitě ho dokážou vybrat v davu. Proč tomu tak je? V tomto případě se jedinec musel vydělit z celku, tedy chovat se jinak než ostatní.

V Midraši a židovské teologii je ale položena otázka, zda Bůh nebyl zpočátku hotov vyhladit celé město, protože do jaké míry je „spravedlivý“ skutečně spravedlivý, když žije obklopen zlem a nic proti němu nedělá. Možná se zde dá vytvořit paralela mezi mlčícími odpůrci nacismu při jeho nástupu. Jsou ti zcela bez viny? Je možné, aby Lot byl zcela bez viny? Tento dotaz je zvlášť na místě, když vezmu v úvahu to, jak je postava Lota vykreslena – je ve většině případů nerozhodný (zda jít s Abrahámem, zda opustit město apod.) a chybující. (Lotovy dcery).

Vztáhnou-li tuto myšlenku zpět k mému tématu množství a míry, je sice jenom jedinec sám schopen vymanit se z všeobecně sdílené špatnosti, na druhou stranu je v této pozici slabší a jednodušeji zničitelnější. Možná proto se v Sodomě nenašlo ani 10 spravedlivých.

Toto smlouvání mezi Abrahámem a Bohem však v sobě nese 2 úvahy.

Za prvé se poukázáním na počet samostatných lidí (10) porušuje obraz hříšného města jako jednolitého celku, jako jednoho velkého hříchu. Čili se tu ukazuje cesta na možnost vystoupení *jednoho z mnoha*. V příběhu je pak myslím rozpor mezi abstraktní a jaksi hromadnou ideou velkého hříchu a pak konkrétních jednotlivců. To se podle mě váže i k tomu, že Sodoma a Gomora byla oproti jiným apokalyptickým scénářům

přítomných v Bibli zničena ohněm. Oheň spálí věci na prach a (oproti povodni) zůstane jen jedna hmota.

Za druhé je v části Abraháмова smlouvání s Bohem optimistická myšlenka toho, že menšina správných má nejen schopnost zachránit sebe, ale i většinu kolem sebe.

Otázka množství se také ukazuje v tom, že šlo právě o MĚSTA Sodomu a Gomoru, nikoliv o vesnice. Šlo o města obrovská a prosperující. Lot se po tom, co odejde ze Sodomy, usazuje v městě, které je pojmenováno jako Zoar, Maličké.

Co je však hřích v Sodomě a Gomoře? V Bibli není specifikován. Co však v Bibli ukázáno je, je však to, jak lidé ve městě reagují na příchod Andělů. V davu se srotí kolem Lotova domu a chystají se vetřelce zlynčovat. Vše se děje hromadně, davově, v rámci masy.

Není nakonec právě ono tím Sodomským hříchem? Není zvláštní, že hřích není přesně pojmenován?

Původně jsem chtěla jako hřích, který budu sledovat, zobrazit obžerství. Je to jeden ze sedmi hlavních hříchů, ovšem ty se myslím objevují až v baroku. Tento hřích mě však láká proto, že se v něm nastiňuje otázka míry/množství také, ovšem na úrovni jednoho. Obraz růstu, tloustnutí člověka z Gomory vytváří paralelu s růstem města jako celku.

Je na něm také nejvíce patrné to překročení míry. Když člověk jí rozumně, není na tom samozřejmě nic špatného. Když však konzumuje nadměru a jídlo nabobtná do rozměru životní otázky, jde o hřích.

Také se to objevuje ve skutečnosti, že hřích narostl právě v prostředí mnoha lidí, kde se ztrácí prostor pro Boží zákon. Nabízí se myšlenka, že když si velké množství lidí řekne, že je něco

v pořádku, kdo vystoupí proti a bude oponovat, že je to hřích? Čili jednoduchá úvaha o tom, že když to dělají všichni, hříchem to není.

Toto uvažování pro mě vytvořilo myšlenkový základ mé budoucí bakalářské práce. Převedením těchto poměrně abstraktních pojmů do vizuálního zobrazení mi pak ukázalo to, co by mělo být v ilustracích pojmenováno. Měla-li bych to vyjádřit heslovitě, šlo o člověka (tedy figuru), vztah jednoho a vícera, vztah figury a okolí, město jako reprezentant shromáždění.

4) Proces tvorby

4) a) Koncepce podoby knihy

Ještě před přemýšlením nad konkrétní podobou ilustrací jsem si musela ujasnit otázku atmosféry, přítomnosti světla a gradace textu a ilustrací.

Všechny tři charakteristiky jsou v mojí knize spojeny. Začala jsem od uvážení gradace. Tempo usazování ilustrací jsem odvozovala od celého příběhu, nikoliv od vybraných veršů. Budu-li mluvit jen o ilustracích, do knihy uvádí 3 ilustrace, z čehož je jedna dvoustranná, smlouvání v textu doprovází několik jednostranných ilustrací rozmístěných v poměrně pravidelném rytmu, ovšem nabírající na intenzitě tmavosti, a příběh uzavírá velká skupina dvoustranných ilustrací utopených ve tmě jako symbol zkázy města Sodomy. Velká množina ilustrací tvoří paralelu k růstu množství v příběhu. Zcela nakonec knihu uzavírá ozvěna první skupiny ilustrací- soustředění na figuru ve velkém množství světla.

Světlo se v mojí knize zpočátku objevuje více, převládá, oproti tomu na konci již zcela není přítomno. Světlo v ilustracích směřuje zleva. To nejspíš nebude pozorovateli až tak patrné, ale dodržením tohoto pravidla jsem chtěla vytvořit z obrazů propojený celek. Levý směr jsem zvolila proto, že světlo směřuje od počátku knihy a nikoliv od konce, kde měla býti přítomna zkáza.

Při umísťování ilustrací jsem musela ještě vzít v úvahu technické omezení určené způsobem vytvoření knihy. Chtěla-li jsem použít tradiční šité vazby, musely být strany tisknuty oboustranně. To by při digitálním tisku nebyl problém, ovšem při ručním tisku sázeného písma jsem musela počítat s tím, že otisk písma bude patrný i z druhé strany papíru. Pokud by tedy text byl tisknut z druhé

strany ilustrace, zasáhla by tato ozvěna tisku liter do obrazu a narušila by ho. Proto tedy muselo být dodrženo pravidlo, že na rubu i lícu jedné strany může být naproti sobě pouze text s textem a ilustrace s ilustrací.

Co se veršů týče, rozvolnila jsem vybranou pasáž natolik, aby strany s textem tvořily dostatečnou pomlku mezi tmavými litografiemi. Dodáním prostoru každé větě byl také dán důraz na to, že je každá strana nabitá významem oné věty a nemá se jen rychle přelétnout očima. Umístěním poměrně krátkého textu na čistou, velkou stránku dodává napsanému na monumentalitě, což se mi v případě biblického textu zdá vhodné.

4) b) Text

Knihu mi otevírají a uzavírají verše:

20 I řekl Hospodin:

*Protože rozmnožen jest křik Sodomských a Gomorských,
a hřích jejich že těžký jest náramně:*

*21 Sestoupím již a pohledím, jestliže podle křiku jejich,
kterýž přišel ke mně, činili docela; a pakli toho není, zvím.²*

Tyto verše uvádí do celé problematiky a na počátku nastolují otázku: Je hřích již natolik veliký a zmnožený, že si město zaslouží být zničeno?

Důležité pro pochopení mé koncepce je to, že já jako autor vlastně na tuto otázku neodpovídám. Pouze ji pokládám a doplňuji

² Genesis 18, verše 20 – 21, Kralický překlad Bible svaté

jinými otázkami: Co znamená město jako hromadění mnohosti? Kolik hříchu je v jednom člověku a kolik v mnoha? Proto také na konci je ona otázka zopakována, tentokrát se již vlastně ptám čtenáře.

Tento dojem jsem ještě podtrhla u verše 32, kde se praví:

*32 Řekl ještě: Prosím, ať se nehněvá Pán,
jestliže jednou ještě mluvit budu.
Snad se najde tam deset.³*

Na otázku, zda by Hospodin město zahladil kvůli deseti, odpovídá v originále Bůh, že jej nezahladí ani kvůli těm deseti. Toto je poslední, nejnižší počet, který Abrahám navrhuje, a tím uzavírá celé smlouvání. Já jsem ovšem nechtěla, ať je na tuto otázku takto konečně odpovězeno, protože moje práce chce ponechávat tento dotaz otevřený. Proto jsem po verši 32, kde mělo být na straně ujištění, že město kvůli deseti nebude zničeno, nechala prázdnou stránku, vakát. To naznačuje, že v tomto prostoru by měla být odpověď, ale že ji já, autor, nechávám nevyřčenou, nebo že ji nechávám na čtenáři samotnému.

Vybrané verše se mi líbily také kvůli nepopíratelné repetitivnosti. Na první pohled se zdá, že se Abrahám ptá vlastně na to samé: Vyhladíš město kvůli tolika? Či tolika? Ovšem v rámci tohoto zdánlivého jazykového opakování je posouvána hranice skutečně o hodně. Ve skutečnosti není důležité konkrétní číslo, ale vzdálenost tohoto čísla od předchozího.

³ Genesis 18, verše 32, Kralický překlad Bible svaté

Ono opakování navíc doplňuje ilustrace, kde se stejný rytmus zrcadlí. Ve vizuální části mé práce zobrazuji často množinu toho samého (jednotka města či figury) a vytvářím tím variace, které se navzájem liší právě množstvím. Je rozdíl, jestli stranu zaplním jednou figurou nebo třiceti. Chtěla jsem tímto způsobem vytvořit vztah a spojení rytmu ilustrací a textu.

Zpočátku jsem chtěla použít pro svou práci Český ekumenický překlad Bible, pořízený v letech 1961 až 1979. Je to překlad, který je mi bližší svou moderností a lepší srozumitelností. Během práce jsem však pročetla i překlady jiné a Kralický překlad Bible svaté mi nakonec připadal vhodnější. Jazyk v něm je zastaralejší, ale i bohatší a více než ten ekumenický pro mě představuje literární text soustředící se i na estetiku jazyka. Vzhledem k mému využití opakování jsem usoudila, že tento překlad na jednu stranu tuto myšlenku uchová, avšak každou stránku ozvláštňují různými jazykovými formulacemi, čímž se četba stane zábavnější.

4) c) Ilustrace

V ilustracích jsem se chtěla oprostít od realistického zobrazování. Jednak text svou povahou sice vypráví příběh, ale tento příběh se stává symbolem a jakousi modelovou situací. Dalo by se možná říci, že námětem mých ilustrací je abstraktní myšlenka vyjmutá z textu. Chtěla jsem tedy použít výraznou stylizaci obrazu.

V minulých semestrech jsem se mimo ateliérových studií začala věnovat modelování a soše. Začalo mě zajímat prostorové vyjádření a zkoumání objemu. U své bakalářské práce jsem chtěla tento svůj poměrně nový zájem využít, avšak nakonec jsem od myšlenky použít přímo fotograficky zpracované modelované kompozice jako ilustrace upustila. Ponechala jsem si však modelování jako základ svých ilustrací.

Před kresbou jsem pokaždé kompozici vymodelovala z plastelíny v malém měřítku, což mě nutilo k větší stylizaci, poté jsem kresbu na kámen provedla na základě nasvícené a vyfocené scény. Tento postup mi umožnil držet se u modelace objemu reality a zároveň, jelikož jsem z plastelíny vytvářela imaginární stylizované figury a prostředí, oprostít se při zobrazování biblického příběhu od realistického ztvárnění.

Zároveň výsledné kresby nejsou pouhým překreslením fotografie, jde o samostatnou kompozici, protože jsem u jejího provedení používala základní prvky grafického jazyka- plochu, linii a bod. Tyto prvky jsem do modelovaných kompozic nekomponovala, jelikož by šlo o cizí prvek pro prostor.

4) d) Kompozice ilustrací

Při sestavování ilustrací s ohledem jejich umístění na stránce, jsem chtěla použít co největší rozmanitost. Zamýšlela jsem mít zastoupeny následující kompoziční principy:

- 1) Ilustrace zaplňující celou stránku (tj. na spád) naznačující, že obraz pokračuje za hranou strany
- 2) Ilustrace vyplňující stránku celou, ovšem s ukončením obrazu uvnitř stránky
- 3) Ilustrace zabírající malý prostor v prázdném poli

Tyto způsoby umístění jsou v mé práci spojeny s významem, který jsem jim přiřadila. Ráda bych zde popsala aspoň některé z nich.

Ilustrace figury a města pro mě představují dva základní body mých kreseb a zobrazila jsem je osamocené v prázdném prostoru. Tento způsob kompozice pro mě představuje moment JEDNOHO, vyděleného z davu. V případě figury, spárované s veršem o Abrahamovi samotnému stojícím před Hospodinem, je význam poměrně očividný.

Oproti tomu město na konci prezentuje ještě jeden význam navíc – i mnohost (protože co je město jiného, než shromáždění mnohosti) může vystupovat jako jeden celek. Z pohledu toho, kdo se na ilustraci dívá, není vlastně až tak velkého rozdílu ve vnímání když shlíží na jednu figuru nebo zdálky na jedno město, přestože to je patrně tvořeno mnoha figurami, domy a životy.

Ráda bych déle upozornila na kresbu velké figury zabírající celou stránku. Ta pro mě představuje druhý kompoziční princip. Figura svou hmotou zaplňuje celou stranu, což symbolizuje růst hříchu a pýchy člověka, a otevírá pro změnu otázku míry. Postava sice zaplňuje celý prostor, ale zapřičiňuje to přílišná míra nebo jinými slovy měřítko, nikoliv mnohost oproti jiným ilustracím (jako například město či prezentace hlav). Dále tato figura tvoří

jakýsi protějšek malé figury popsané výše (obě figury také ohraničují dvoustrannou ilustraci z počátku knihy), jde vlastně o zobrazení téhož, ale kompozice vyjadřuje pokaždé něco jiného a působí jiným dojmem.

Ostatní ilustrace, ať už celostránkové či oboustranné představují třetí kompoziční princip, tedy že obraz pokračuje za hranicí strany.

4) e) Popis díla

Výsledkem mé bakalářské práce je autorská kniha ve dvou výtiscích na téma biblického příběhu o Sodomě a Gomoře.

Textovou část tvoří verše 20 až 33 z knihy Genesis části Kralického překladu Bible svaté. Tyto verše jsou rozvolněny pro vytvoření plynulého celku a vysázeny písmem Bodoni, velikosti 14 bodů.

Kniha obsahuje 19 ilustrací – 3 celostránkové a 16 jednostránkových, vytvořených technikou litografie. Zobrazují téma figury, měst a množství. Ilustrace jsou černobílé a od druhé poloviny knihy výrazně tmavé. Vychází z modelovaných trojrozměrných kompozic z plastelíny.

Formát knihy je nepatrně větší než A4 (přibližně 23 x 33 cm) a jak text, tak ilustrace jsou vytisknuty na oboustranně hlazený bílý papír gramáže 180g/m². Pro předsádky jsem použila šedý papír jménem Conqueror gramáže 220 g/m².

Kniha je svázána šitou vazbou s pevným hřbetem a je potažena šedým knihařským plátnem.

5) Technologická specifiká

Kniha je sestavena z originálních tisků, které byly vytisknuty ručně na tiskařském stroji.

Ilustrace jsou vytvořeny technikou litografie. Jde o kresby litografickou křídou na nazrněný kámen brusným pískem tvrdosti 80. To tvoří výrazně hrubý povrch, takže při kresbě vyniká toto zrno kamene, odlehčující jinak těžkou a tmavou kresbu. Kvůli této vlastnosti jsem pro tisk použila oboustranně hlazený papír, aby toto zrno bylo co nejvíce patrné.

Kresby byly vytvořeny na litografický kámen. Protože šlo o mnohdy velmi tmavé kresby, věnovala jsem velkou pozornost opakovanému leptání kreseb, nejprve ihned po dokončení kresby, dále pak chvíli před tiskem. K tomu ležela kresba minimálně týden pod slabým leptem. (Pro leptání jsem užila směs arabské gumy s kyselinou dusičnou). Všechny ilustrace byly před leptáním samozřejmě zaprášeny klouzkem.

Ilustrace jsem tiskla na litografickém stroji za použití černé tiskařské barvy.

Text je vysázen z liter písma Bodoni, textová část velikostí 14 bodů a tiráž velikostí 10 bodů, a vytištěn na knihtiskařském stroji. Kniha je svázána šitou vazbou a potažena plátnem.

6) Přínos práce pro daný obor

Má kniha křik ze Sodomy se spíše vrací k starému způsobu zpracování ilustrace, textu i knihy, takže jsem si nedala za cíl experimentem objevovat doposud neprobádané oblasti grafiky či ilustrace. Samozřejmě každá ilustrace vzniká jako něco nového a jedinečného, ale to se samozřejmě dá říci o všech knihách a všech ilustracích. Neobjevila jsem novou grafickou techniku, ani revoluční způsob tisku.

Přínos pro ilustraci však možná spočívá v tom návratu k tradici. Dnes, kdy se denně vydávají knihy rychle a levně, tisknuté digitálním tiskem, kdy je trh doslova nasycen knihami všeho druhu, má podle mě cenu zpomalit a zdlouhavou, ruční prací si připomenout to, že každá kniha je vlastně jedinečná věc. Situace, kde se novým spojením textu a obrazu vytváří něco, co zde dosud nebylo.

Mou prací vzniknou tři dobré výtisky knihy a ty už nikdy nebudou moci být zopakovány, neboť kameny, na kterých byly ilustrace nakresleny, jsou již dávno zbroušeny a znovu použity pro obrazy jiné. Litery veršů jsou rozmetány a je z nich už třeba sestaven text jiný.

Možná je to přínos spíše symbolický. Dnes se již však litografie nepoužívá k polygrafickému průmyslu, netisknou se jí hromadně knihy, noviny ani časopisy. Moje kniha je snad pouhým připomenutím, že to jde a že tímto způsobem může vzniknout právě ta vzácnost a jedinečnost, které si ceníme.

Svým způsobem je tato úvaha přímým demonstrováním mého tématu množství v Sodomě a Gomoře. Třeba mé knihy budou právě ty tři vydělené z množství knih na trhu. Ty tři odlišné od všech ostatních.

7) Silné stránky

Myslím si, že silnou stránkou mé knihy je celková koncepce ilustrací a jejich napojení na mou interpretaci textu. Snad poprvé jsem s textem nakládala takto volněji, ač paradoxně s tradičním zpracováním. Nemohu odhadnout, zda kniha na čtenáře bude působit tím dojmem, kterým jsem zamýšlela, ovšem mohu říci, že každá ilustrace i pozice textu jsou důkladně promyšleny a že jsem je tvořila s určitým záměrem.

Druhým silným bodem je myslím fakt, že vše v knize je vytvořeno ručně a jde o originály (až na ruční výrobu zpracovaných materiálů). Od křídových kreseb, přes ruční sazbu textu, tisk až po vazbu. Tento postup v sobě samozřejmě nese různá úskalí, avšak myslím, že mě tento způsob práce obohatil a posunul dále, zvláště s přihlédnutím k tomu, že trpělivost a pečlivost, která je u tohoto způsobu tvoření nutná, nepatří zrovna mezi mé nesilnější vlastnosti.

Jsem také spokojena s propojením kreseb a vzniklých modelovaných kompozic z plastelíny, které mi pomáhalo v průběhu práce myslet na objemovou a světelnou modelaci, což jsem v předchozí práci měla tendenci zanedbávat.

8) Slabé stránky

Podle mého názoru jsou na mé práci pochopitelně rezervy v křídové kresbě. V minulosti jsem se většinou věnovala kresbě nástroji používajícími inkoust nebo tuš – štětce, pera, fixy apod. Myslím si, že abych byla jednou spokojena se svou kresbou, musela bych se jí věnovat roky, zvláště pak kresbě křídové. K této mé nespokojenosti ještě přispívá to, že jsem byla v časovém presu a ilustrace jsem musela tvořit poměrně rychle. Na zvoleném tématu a ilustraci k němu bych však byla schopna pracovat ještě tak rok, abych mohla prozkoumat a vyzkoušet všechny možnosti.

Jistou slabou stránku spatřuji paradoxně i v napojení na silnou stránku této práce - tedy v ručním zpracování. Samozřejmě, že se napříč celou knihou objevují mnohé nedokonalosti – nedotištěná místa v ilustracích či textu, drobné odchylky od spasování v rámci rubu a lícu jedné strany, chyby v sazbě liter (příliš malé či velké mezery mezi písmeny), nedokonalá vazba. Nemám bohužel tak velké zkušenosti s tvorbou knih, aby se mi povedlo eliminovat tato úskalí ruční práce.

9) Seznam použitých zdrojů

9) a) Knižní a periodická literatura

Bible svatá: písmo svaté Starého a Nového zákona: podle posledního vydání kralického z roku 1613. Praha: Česká biblická společnost, 2009. ISBN 978-80-85810-97-4

ŽÁK, Vladislav A. *Na počátku: Výklad knihy Genesis.* Praha: Evangelická církev metodistická, 1990. ISBN 80-85013-10-X

BLECHA, Ivan. *Filosofie.* 4. opr. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-147-0.

HAMMER, Reuven. *The Classic Midrash: Tannaitic commentaries on the Bible.* New York: Paulist Press, c1995. ISBN 978-0809135035.

KREJČA, A. *Grafické techniky.* Praha: Aventinum, 1995. ISBN 80-

ŠVANKMAJER, J., DRYJE, F., SCHMITT, B. *Jan Švankmajer: možnosti dialogu : mezi filmem a volnou tvorbou.* V Řevnicích: Arbor vitae, 2012. ISBN 978-80-7467-015-2

HAMMER, Reuven. *The Classic Midrash: Tannaitic commentaries on the Bible.* New York: Paulist Press, c1995. ISBN 978-0809135035.

9) b) Internetové zdroje

Bible Hub [online]. 2017 [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://biblehub.com/commentaries/genesis/19-1.htm>

10) Resumé

My bachelor degree thesis is an author's book „Křik ze Sodomy“ (The Screaming from Sodom), where the illustrations are created by the graphic technique of lithography.

The book is based on the biblical story of Sodom and Gomorrah and the text consists of only 12 verses from the Holy bible. However the story as well as the verses provide only a rough form of the work, as I concentrate on my interpretation of the topic and it's associations.

I have decided to focus on the topic of amount and measure, which I find not only implicit throughout the whole story but also directly pointed out in the verses I have chosen. I look into the idea of a sin as a homogenous entity in comparison of individual sin present in each person. I ask questions such as what made the sin of Sodom so great to earn the destruction? Was it too many people who sin? Or the sin itself was so large?

Based on these questions I have created the illustrations as well as the whole concept of the book.

The illustrations have been created by drawing on the stone with lithographic crayon and then printed on a hand press. The text was set by hand from the Bodoni typeface and also printed in the hand press. I have used the sewn book binding, with a gray book canvas for the cover .

As all pages in the book are original prints, there are only 3 books that have been realized. Everything in the work process was carefully thought out and created by hand, making this project into a unique bibliophilic book.

This text provides a commentary to the book, the theoretical basis. I wish to show the reasons for all that is present in the book and perhaps add my original ideas, which have not been used.

It also contains an appendix with photographs from the work process as well as a list of used sources.

11) Seznam příloh

Příloha 1

3 fotografie modelování kompozic

Příloha 2

2 fotografie plastelínových kompozic

Příloha 3

2 fotografie plastelínových kompozic

Příloha 4

3 fotografie přípravných kreseb

Příloha 5

3 fotografie - Litografie – příprava kamenů a kresba

Příloha 6

3 fotografie – Ošetření kresby na kámen

Příloha 7

2 fotografie – Tisk litografie

Příloha 8

2 fotografie – Tisk litografií

Příloha 9

Fotografie – Tisk

Příloha 10

3 fotografie – Knihtisk

Příloha 11

2 fotografie – Tisk textu

Příloha 12

2 fotografie - provedení vazby

Příloha 13

2 fotografie – dvoustrany

Příloha 14

Dvoustrany

Příloha 15

CD s fotodokumentací bakalářské práce

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Příloha 1

Návrhy trojrozměrných kompozic a kreseb

Obrázek 1 – modelování kompozic (vlastní foto)

Obrázek 2 – kompozice z plastelíny (vlastní foto)

Obrázek 3 – kompozice z plastelíny (vlastní foto)

Příloha 2

Plastelínové kompozice

Obrázek 4 - Plastelínová kompozice (vlastní foto)

Obrázek 5 - plastelínová kompozice (vlastní foto)

Příloha 3

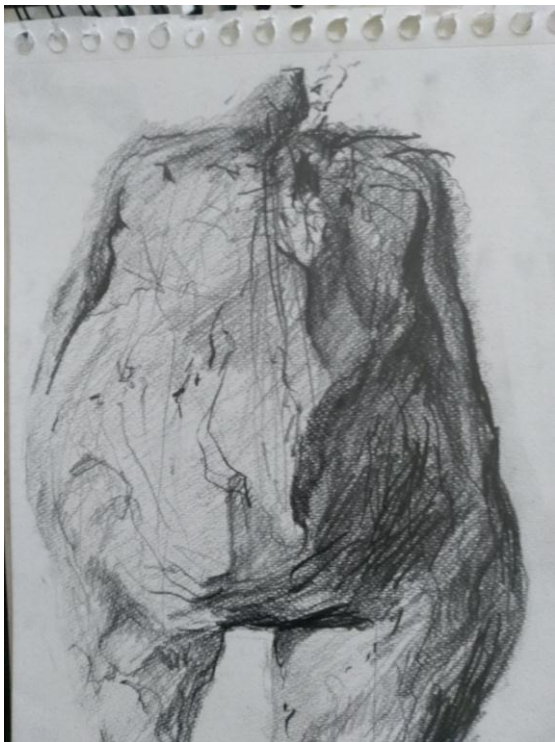
Obrázek 6 - Plastelínová kompozice (vlastní foto)

Obrázek 7 - plastelínová kompozice (vlastní foto)

Příloha 4

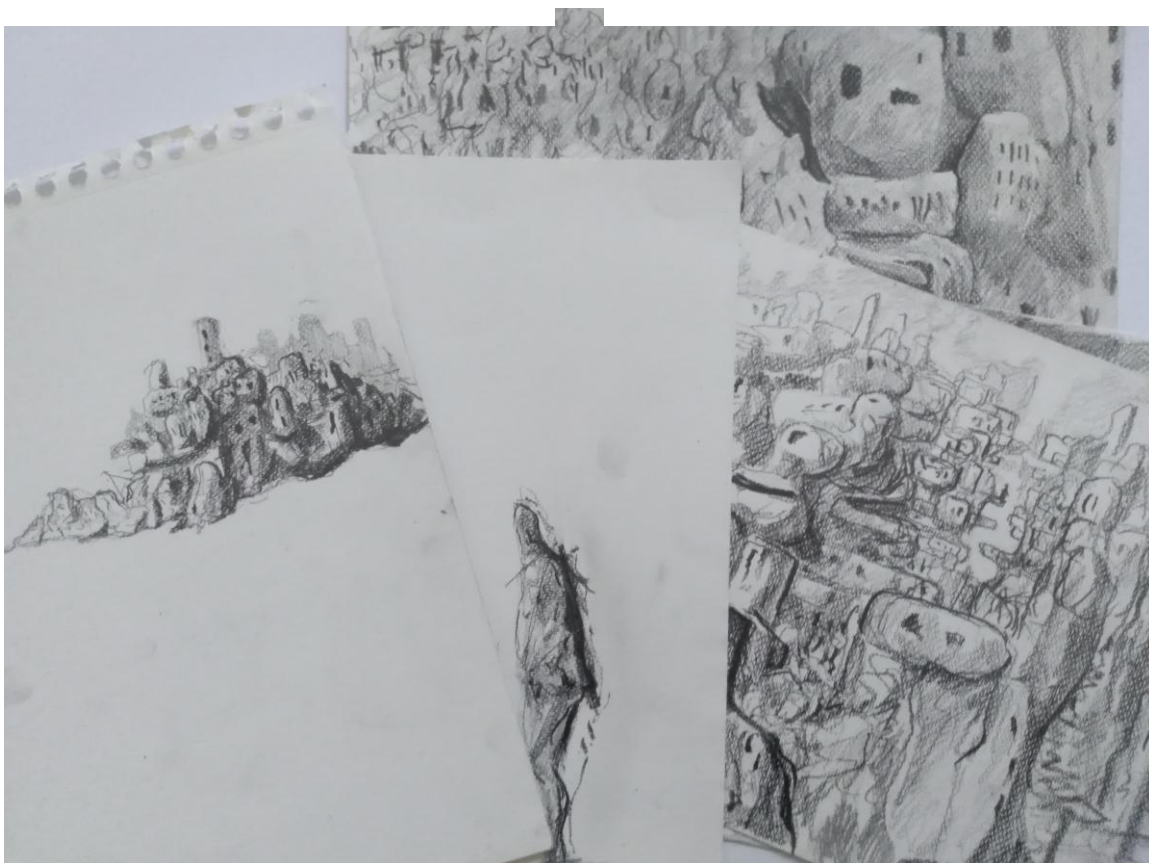
Návrhy kreseb

Obrázek 8 - kresba figury (vlastní foto)

Obrázek 9 - kresba města (vlastní foto)

Obrázek 10 – kresby (vlastní foto)

Příloha 5

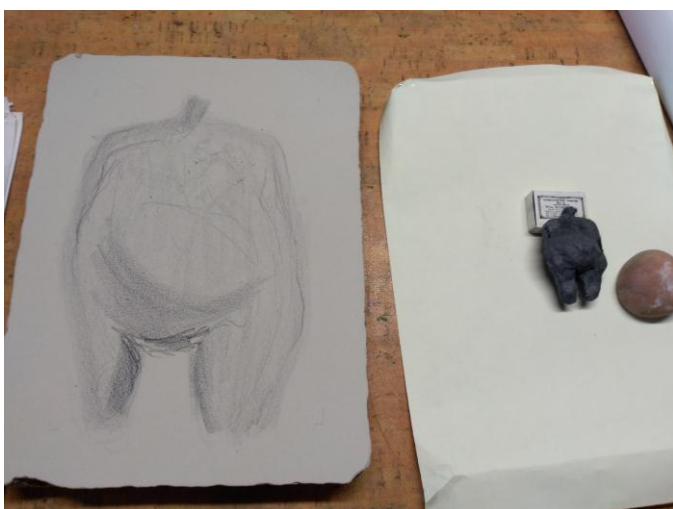
Litografie – příprava kamenů a kresba

Obrázek 11 - Kameny na brusném stole (vlastní foto)

Obrázek 12 - Broušení kamenů (vlastní foto)

Obrázek 13 – Kresba na kámen (vlastní foto)

Příloha 6

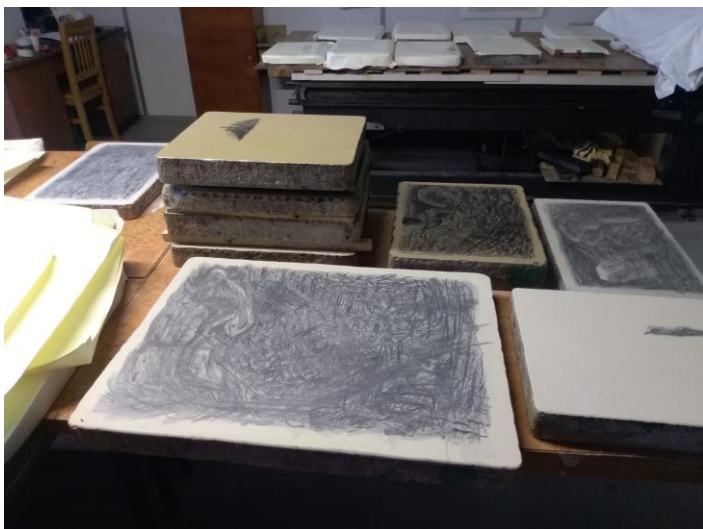
Ošetření kresby na kámen

Obrázek 14 - Ošetření kresby klouzkem (vlastní foto)

Obrázek 15 - Leptání kresby (vlastní foto)

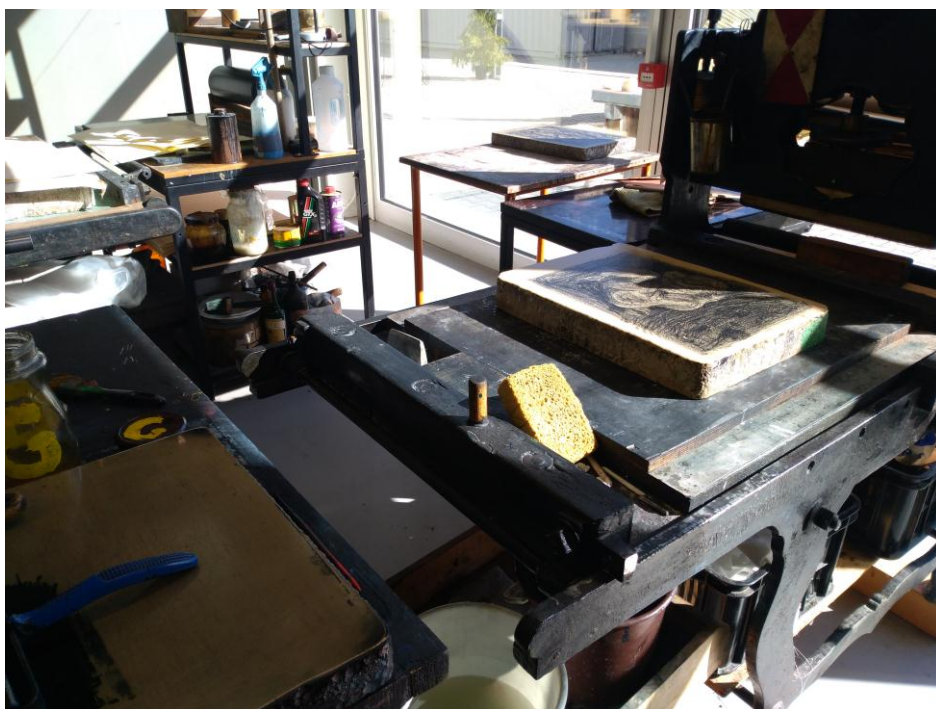
Obrázek 16 - Kameny připraveny k tisku (vlastní foto)

Příloha 7

Tisk

Obrázek 17 - Navalování barvy (foto Markéta Knorová)

Obrázek 18 - Kámen při usazování do tiskařského stroje (vlastní foto)

Příloha 8

Tisk

Obrázek 19 – zbrušování hrany u hřebtu (foto Markéta Knorová)

Obrázek 20 - Zasušování arabské gummy před vymytím kresby (foto M. Knorová)

Příloha 9

Tisk

Obrázek 21 - Tisk dvou stran (vlastní foto)

Příloha 10

Knihtisk

Obrázek 22 - Sázení liter (vlastní foto)

Obrázek 23- Sázení liter (vlastní foto)

Obrázek 24 - Sazba (vlastní foto)

Příloha 11

Tisk textu

Obrázek 25 - Tisk textu (vlastní foto)

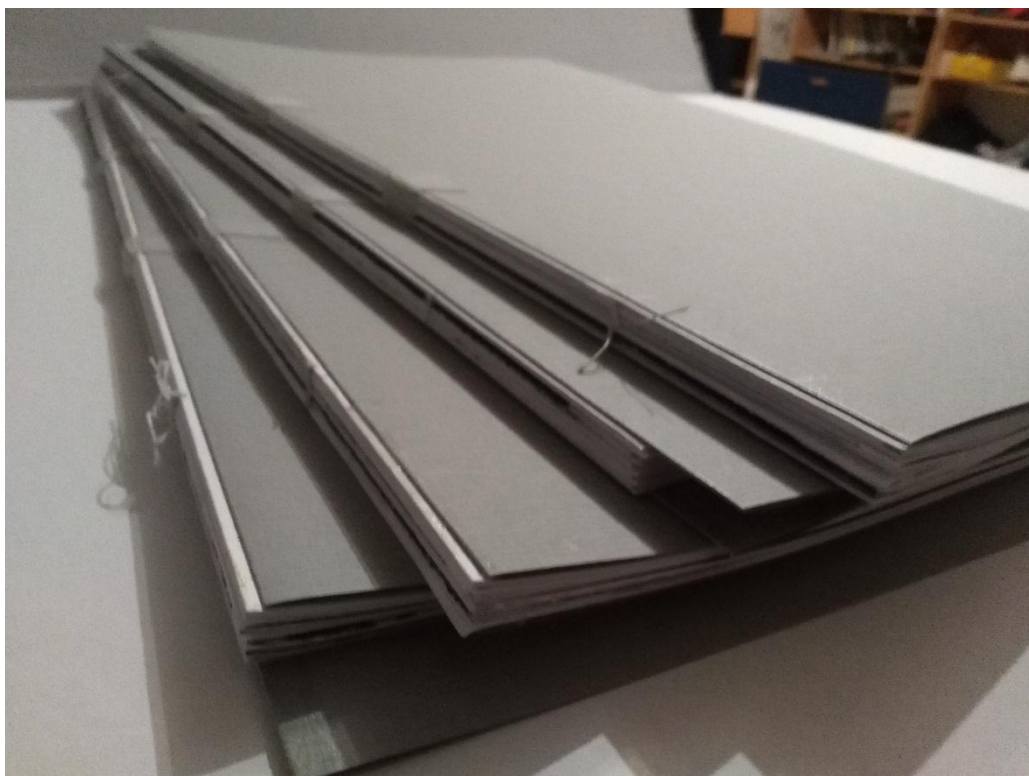
Obrázek 26 - Tisk textu (vlastní foto)

Příloha 12

Provedení vazby

Obrázek 27 - provedení šité vazby (vlastní foto)

Obrázek 28 - provedení vazby (vlastní foto)

Příloha 13

Dvoustrany

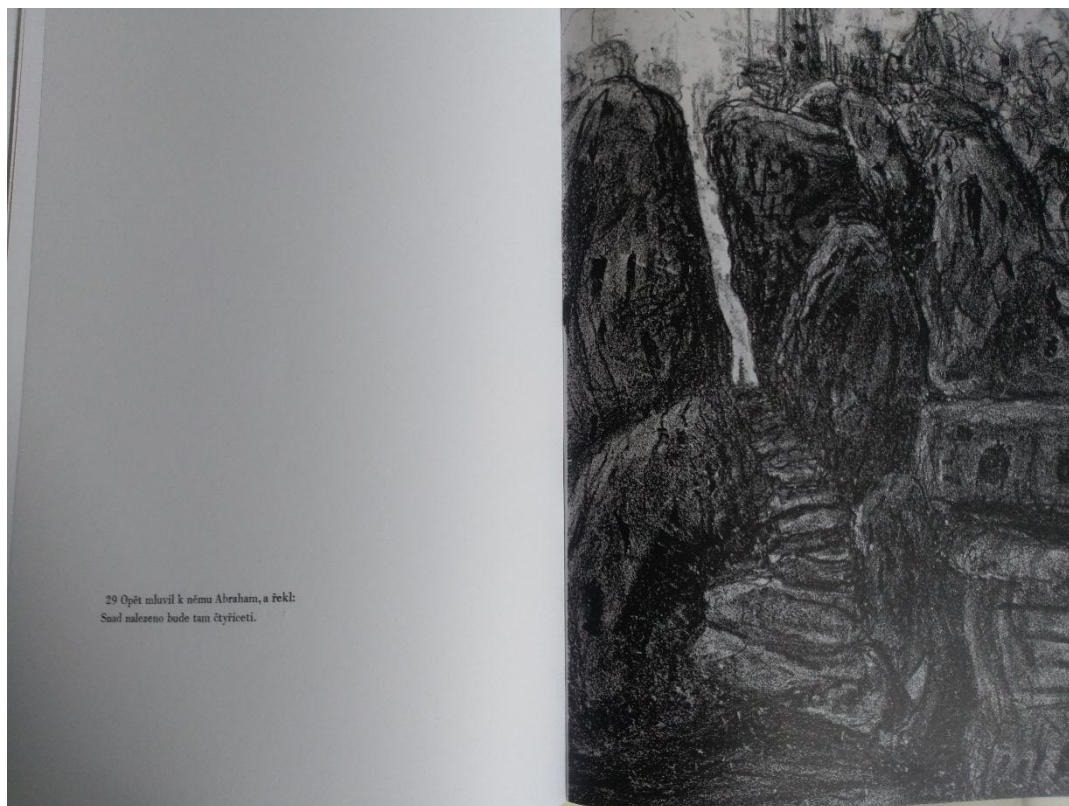
Obrázek 29 - dvoustránková ilustrace (vlastní foto)

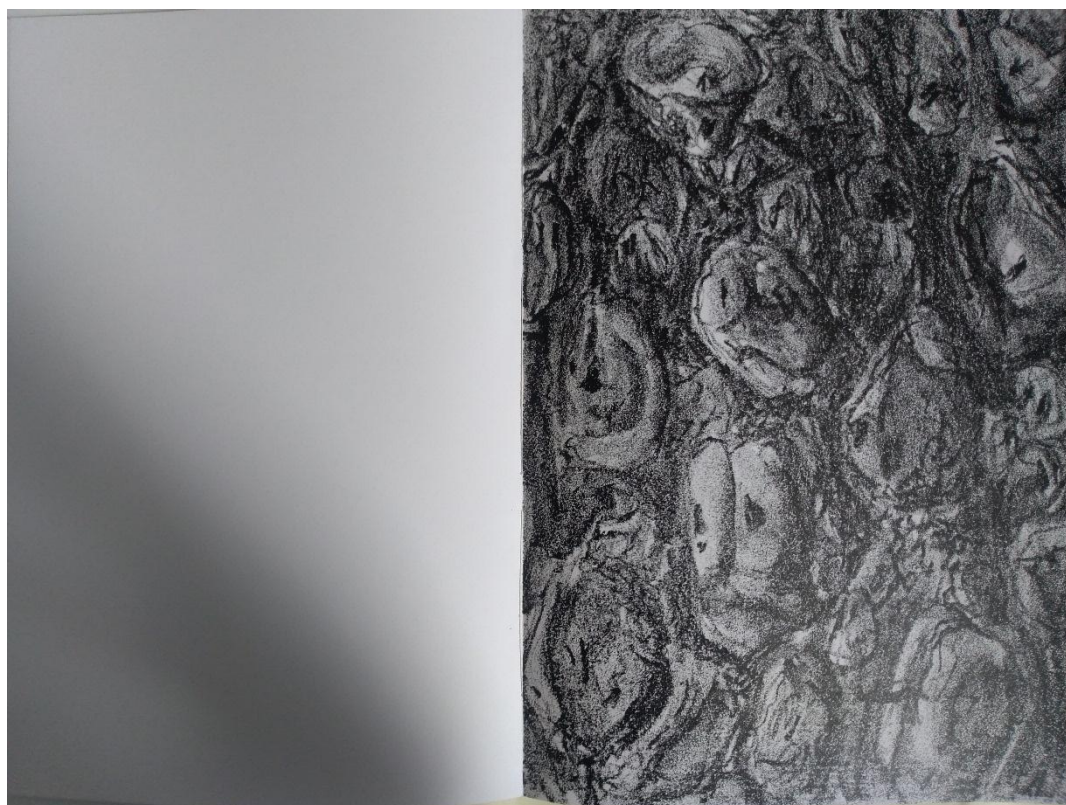
Obrázek 30- Typická dvoustrana (vlastní foto)

Příloha 14

Dvoustrany

Obrázek 31 - typická dvoustrana (vlastní foto)

Obrázek 32 - jednostránková ilustrace (vlastní foto)